

تحلیل محتوای مقالات بین‌المللی طراحی شهری طی دوره ۸ ساله (۲۰۱۲-۲۰۰۵) میلادی: موضوع و روشهای پژوهش

دکتر سینا رزاقی اصل*، مهندس زهرا رستمی**، مهندس نیکو زیبایی***

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۰۳/۰۸، تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۲/۰۳/۲۰

چکیده

با رشد و توسعه کمی و کیفی مجلات علمی، امروزه تحلیل محتوای مقالات منتشر شده از حیث موضوعی و روش‌شناسی به عنوان دو الگوواره قدرتمند فرایند تحقیق، ضروری است. کشف موضوعات و روش‌شناسی مقالات منتشر شده در حوزه طراحی شهری مهم‌ترین هدف این مقاله به شمار می‌رود. بدین منظور با استفاده از پایگاه اطلاعاتی SCOPUS مقالاتی که در عنوان آنها عبارت «طراحی شهری» آمده است، در بازه نمونه زمانی (۲۰۱۲-۲۰۰۵) که واجد جدیدترین رویکردهای نظری می‌باشد، جمع‌آوری و مورد بررسی قرار گرفته‌اند. یافته‌های این نوشتار نشان می‌دهد که مباحث طراحی شهری بوم‌شناختی و محیط‌زیستی واجد بیشترین میزان فراوانی موضوعی در میان ۲۴۱ مقاله منتشر شده بوده و روش نمونه موردی نیز به عنوان پرکاربردترین روش تحقیق در میان مقالات به چاپ رسیده می‌باشد. استخراج ۳۳ طیف موضوعی مورد کاربرد از جمله دیگر نتایج این مقاله به شمار می‌رود.

واژه‌های کلیدی

طراحی شهری، موضوعات طراحی شهری، روش تحقیق، محیط‌زیستی، نمونه موردی

* استادیار شهرسازی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، دانشکده معماری و شهرسازی، گروه شهرسازی، تهران، ایران. (مسئول مکاتبات)
Email: s.razzaghi@srttu.edu

** دانشجوی کارشناس ارشد طراحی شهری، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران.
Email: Zahrarostami2@gmail.com

*** دانشجوی کارشناس ارشد طراحی شهری، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران.
Email: Nikoo_z66@yahoo.com

مقدمه

امروزه واژه تولید علم جایگاه خاصی در ادبیات کشور پیدا کرده است، به طوری که نهضت تولید علم و جنبش نرم افزاری اذهان بسیاری از سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان علمی و پژوهشی کشور را به خود مشغول کرده است. تولید علم معقول‌ترین و معتبرترین شاخص رتبه و جایگاه علمی کشورها محسوب می‌شود. تعاریف متعددی از تولید علم می‌توان ارائه کرد از یک دیدگاه تولید علم به معنای یک نظریه، روش یا دستاورد مهم است که حرف جهانی بزند و پس از داوری دقیق تخصصی در یک نشریه بین‌المللی معتبر چاپ شده و در موسسات معیار تولید علم همانند *ISI* نمایه شده و در دسترس دیگران قرار گیرد (شفیع زاده، ۱۳۸۸، ۳۳). در این راستا نشریات علمی - پژوهشی و بین‌المللی نقش مهمی در تولید علم داشته و بیانگر تولیدات علمی و پیشرفت‌های علمی در زمینه تخصصی مورد نظر می‌باشند.

مقاله‌های منتشر شده در مجلات بین‌المللی^۱ به خاطر به روز بودن (نسبی)، کوتاه بودن مطالب، سرعت انتقال نتایج تفکر نویسنده به خواننده، ارزان بودن مجله (نسبت به کتاب)، اطلاعات به‌طورنسبی اصیل و دسته اول، تحلیل‌های دقیق و کوشش در بکارگیری روش‌های شناخته شده و منطقی، چاپ و توزیع سریع مجله، معرفی متون و منابع مربوط به موضوع از گذشته تا امروز و حذف مطالب حاشیه‌ای و فرعی (به خاطر رعایت حجم محدود یک مقاله و یک مجله علمی) شایان اهمیت زیادی است (ارشاد و همکاران، ۱۳۸۴، ۴).

در انجام تحقیقات علمی استفاده از تجارب پژوهشی دیگران به منظور شناخت انواع روش‌شناسی‌ها و ادبیات مرتبط با موضوع، مفید می‌باشد. در این پژوهش نیز با مطالعه چندی از تحقیقات مرتبط، از تجربیات آنها استفاده شده است. در این زمینه تحقیقات زیادی در سایر زمینه‌های تخصصی علم انجام گرفته و تحقیقات اندکی در حوزه‌های معماری و طراحی شهری انجام شده است. علاوه بر این‌ها بررسی متون نزدیک به معماری و شهرسازی در دنیا که مقالات و یا انتشاراتی با روش‌های تحلیل محتوای کمی و توصیفی انجام داده‌اند، نادر است که می‌توان نمونه‌های زیر را نام برد:

«تحلیل محتوای مفاهیم»^۲ که توسط «مارک آنتروپ» در حوزه بوم‌شناختی منظر شهری پیشنهاد شده است. این رویکرد به عنوان یک روش با کاربرد وسیع در حوزه‌های علوم اجتماعی، سیاسی، روان‌شناسی و ارتباطات مطرح می‌باشد (Antrop, 2001, 64). این روش شامل غربالگری انواع اسناد و مستندات اعم از مقالات، عناوین، متون و شمارش دفعات تکرار (فراوانی) وقوع کلید واژه‌ها که بر مبنای معنای مشابه آنها دسته‌بندی می‌شوند، می‌باشد (Ibid).

«تحلیل محتوای مضمون مینا» تکنیکی است که توسط نیل و نیکولس

(۲۰۰۱) در حوزه محیط‌های مجازی پیشنهاد گردید. این روش عناصری از هر دو تکنیک کمی و کیفی را بکار می‌گیرد. در حقیقت تحلیل مضمونی یک راهبرد تحلیلی و شیوه ساده‌سازی داده‌ها است که در آن داده‌های کیفی، تقسیم بندی شده، طبقه بندی شده، خلاصه شده و بازسازی می‌شوند به شیوه‌ای که در آن مهم‌ترین داده‌ها ذخیره در جریان تحقیق ذخیره می‌شوند.

بمانیان و همکاران (۱۳۸۷) در پژوهشی مشترک با عنوان «ارزیابی کیفی و کمی نشریه هنرهای زیبا طی دوره ۱۲ ساله»، ۹ پارامتر سهم موضوعی مقالات، رتبه‌های علمی مؤلفین، مشارکت نهادهای علمی، مدت زمان پذیرش مقالات، مشارکت گروه‌های علمی - تخصصی، منابع و مأخذ، تفکیک مقالات بر حسب منبع استخراجی، روش و تکنیک‌های مورد استفاده و دستاوردها را با کمک روش تحلیل محتوای کمی مورد بررسی قرار داده‌اند. همچنین دانشپور و رئیس‌ی در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل محتوای نقدهای معماری نشریات معماری ایران از ۱۳۲۵ تا ۱۳۸۰ خورشیدی» به بررسی مقوله نقد در میان ۱۱ نشریه داخلی پرداخته‌اند. نتایج این تحقیق در قالب کمی به بیان فراوانی‌های کاربرد واژه نقد در میان مجلات بیان شده است (رئیس‌ی و دانشپور، ۱۳۹۰).

بر اساس آنچه گذشت، این پژوهش در صدد است تا به دو سؤال اصلی زیر پاسخ دهد:

-توزیع مقاله‌های چاپ شده در قلمرو طراحی شهری از نظر گرایش‌ها موضوعی چگونه است؟

-روش پژوهش مورد استفاده در مقاله‌های مورد بررسی چگونه است؟

روش تحقیق

با جستجوی واژه «طراحی شهری» در پایگاه *SCOPUS* و در حداقل زمان (۲۰۱۲-۲۰۰۵)^۳ که مرتبط با نمایه مقالات بین‌المللی چاپ شده در مجلات با نمایه *ISI* می‌باشند، تعداد ۱۷۳۲ مقاله یافت شد. از آنجا که در غالب مقالات روش مشخصی از سوی نویسندگان ارائه نشده بنابراین بررسی متن تمامی این مقالات به منظور استخراج موضوع و روش تحقیق، با توجه به محدودیت‌های تحقیق، میسر نبود. بنابراین تنها مقالاتی که عبارت «طراحی شهری» در عنوان آنها قید شده است و به‌طورمستقیم به این زمینه تخصصی مرتبط می‌شوند، مورد بررسی و تحلیل محتوا قرار گرفتند. بدین منظور تعداد ۲۴۱ مقاله در بازه زمانی هشت ساله (۲۰۱۲-۲۰۰۵) انتخاب شد. در این تحقیق از روش تحلیل محتوا استفاده شد. تعاریف مختلفی از تحلیل محتوا ارائه شده است: روشی پژوهشی برای تشریح عینی، منظم و مقدراری محتوای آشکار ارتباطات (متمم نژاد، ۱۳۵۶)، تحلیل

جدول ۱. مجلات مورد بررسی طراحی شهری در بازه زمانی (۲۰۰۵-۲۰۱۲) میلادی در پایگاه اینترنتی اسکوپوس

نام مجله به لاتین	ردیف
Engineering Science	۳۲
Environmental Practice	۳۳
Urban History	۳۴
International Journal of Sustainable Development	۳۵
Eurasian Geography and Economics	۳۶
Health and Place	۳۷
Planning Theory and Practice	۳۸
Town Planning Review	۳۹
Cultural Geographies	۴۰
Journal of Architectural and Planning Research	۴۱
Local Environment	۴۲
Town Planning and Architecture	۴۳
Design Studies	۴۴

نام مجله به لاتین	ردیف
Transportation Research Part D: Transport and Environment	۱
Water SciTechnol	۲
Landscape and Urban Planning	۳
Advanced Materials Research	۴
Cities	۵
New Directions in the Humanities: A Family of Journals	۶
Prostor	۷
Australian Journal of Basic and Applied Sciences	۸
Built Environment	۹
Journal of Urban Design	۱۰
Environment and Planning B: Planning and Design	۱۱
Design Computing and Cognition	۱۲
Progress in Planning	۱۳
Urban Design International	۱۴
Journal of Planning Education and Research	۱۵
Geographical Research	۱۶
Urban Morphology	۱۷
Scandinavian Journal of Management	۱۸
International Journal of Architectural Computing	۱۹
Journal of physical activity & health	۲۰
Journal of Asian Architecture and Building Engineering	۲۱
Advances in Architecture Series	۲۲
Journal of Green Building	۲۳
Journal of Urbanism	۲۴
Journal of Natural Disasters	۲۵
International Planning Studies	۲۶
Water Science and Technology	۲۷
Building Research and Information	۲۸
African Journal of Agricultural Research	۲۹
Journal of Environmental Psychology	۳۰
Renewable Energy	۳۱

محتوا به عنوان یک روش شناخت و متبلور کردن محورها یا خطوط اصلی یک متن است که تحلیلی وصفی را بدست می‌دهد که منجر به شناخت و معرفت می‌شود (ساروخانی، ۱۳۷۸).

تحلیل محتوا، تکنیکی برای استخراج داده‌ها از متن است که دارای ویژگی‌های خاص خود می‌باشد. در مجموع می‌توان گفت تحلیل محتوا که به آن تحلیل گفتمان نیز گفته می‌شود، روشی است که بر اساس آن می‌توان ویژگی‌های زبانی یک متن گفته شده یا نوشته شده را به طور واقع‌بینانه، عینی و منظم شناخت. در این زمینه به نظر می‌رسد تعریف استملر جامعیت کافی داشته باشد: «روش تفهیر پیام با تعریف هدفمند و منظم ویژگی‌های آن» (Stemler, 2001)

تحلیل محتوا روشی است که مستقل از چارچوب و یا چشم انداز نظری است (مانند نظریه زمینه‌ای و پدیدارشناسی) اما منشأ آن به عنوان یک روش کمی بوده است. روش تحلیل محتوای کیفی در مواردی که سؤال «چرا» در تحقیق مطرح است کاربرد مفیدی دارد و روش کمی در مواقعی که سؤال «کدام» مطرح باشد، کاربرد می‌یابد. تحلیل محتواهای کاربردی اغلب توصیفی هستند (رایف، ۱۳۸۱، ۳۱). بنابراین تأکید کنونی در روش‌های تحلیل محتوا بر ابعاد کمی و توصیفی آن است. در این تحقیق در ابتدا مقالات انتخاب شده مورد تحلیل محتوای کیفی قرار گرفتند. به گونه‌ای که چکیده آنها مورد مطالعه قرار گرفته و روش

محیط زیست، کشاورزی، سلامت، جغرافیا، حمل و نقل و علوم کاربردی انتخاب شده است. این نتیجه با ماهیت چندرشته‌ای بودن^۴ طراحی شهری که از تعامل با حوزه‌های دانشی نامبرده بهره می‌برد، به خوبی سازگار است. مطابق جدول شماره یک، لیست ۴۴ مجله مورد بررسی در این مقاله ارائه شده است. در این میان ۸ مجله "Journal of Urban Design"، "Journal of Urbanism"، "Landscape and Urban Planning"، "Urban Design International"، "Cities"، "Town Planning Review" و "Progress in Planning"، "Planning Theory and Practice" جزء مجلات پر استناد حوزه شهرسازی و طراحی شهری می‌باشند. دیگر نتیجه مستخرج از جدول ۱ معرفی بیشتر مجلات موجود تخصصی بین‌المللی است که در حوزه‌های طراحی شهری و مرتبط به انتشار می‌رسند.

یافته‌ها و بحث

سهم موضوعی مقالات

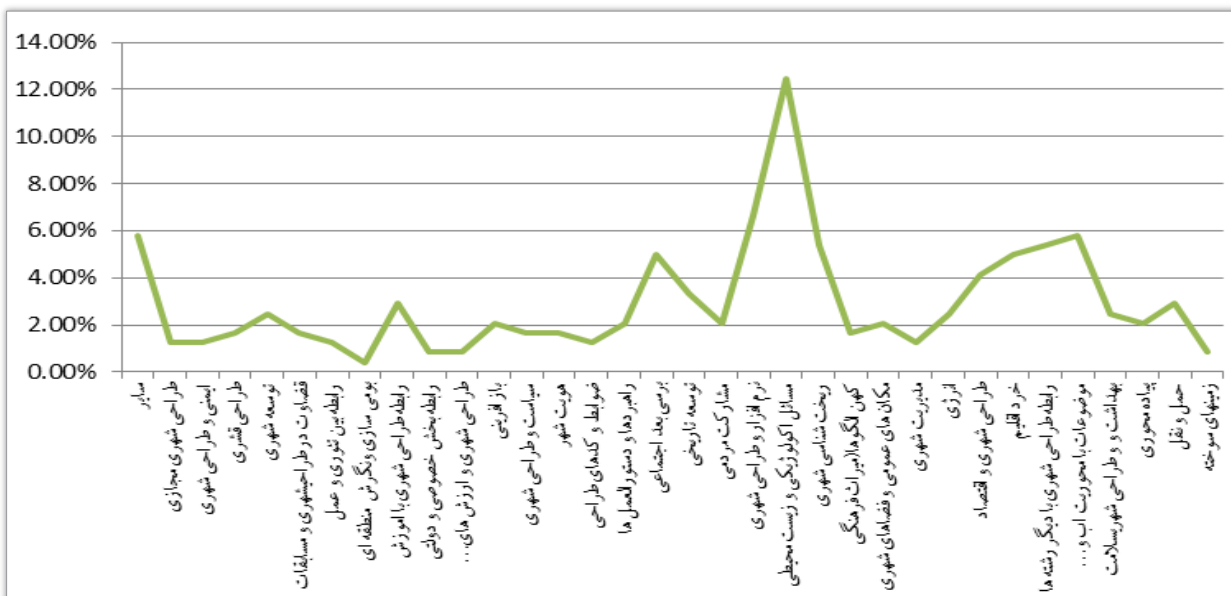
دربرسی سهم موضوعی مقالات با توجه به زمینه‌ها و حوزه‌های نظری و حرفه‌ای رشته طراحی شهری، بررسی تعداد ۳۳ دسته‌بندی موضوعی دارای فراوانی بیشتری نسبت به سایر مضامین داشته‌اند که عبارتند از: «طراحی شهری مجازی»، «ایمنی و طراحی شهری»، «طراحی

به کار رفته در تحقیق و نیز موضوع مقاله در جداولی ثبت شد. در این مرحله هریک از موارد موضوعات و روش‌ها توسط یکی از نویسندگان تهیه شده و سپس به منظور کسب پایایی و روایی تحقیق، از فرد دیگر خواسته شد تا دوباره موضوعات و روش‌های استخراجی را بررسی نماید. نتایج این امر نشان می‌دهد که با اختلاف ۵٪ موارد استخراجی مشابه بوده‌اند که نشان از پایایی ۹۵٪ دارد. پس از این مرحله نوبت به شمارش فراوانی روش‌ها و موضوعات مورد اشاره در مقالات رسید. این کار توسط نرم افزار SPSS 16 انجام و نمودارها و جداول آماری استخراج گردید. فرضیه مطرح شده در این پژوهش عبارت است از: به نظر می‌رسد که با توجه به تأکیدات مؤخر جامعه جهانی، مقولات محیط زیست و اکولوژی جزء مهم‌ترین تأکیدات مندرج در مقالات تولید شده طراحی شهری از سال ۲۰۰۵ به بعد باشد. همچنین به نظر می‌رسد که روش تحلیل نمونه موردی به عنوان رایج‌ترین شیوه بیان نکات و دستاوردهای طراحی شهری در میان مقالات مطرح باشد.

شافص‌های تمقیق

مجلات مورد بررسی

از آنجا که مبنای استخراج مقالات جستجوی عبارت «طراحی شهری» در میان پایگاه داده‌های SCOPUS بوده است، مجلاتی از حوزه‌های متنوع شهرسازی، معماری، طراحی، برنامه‌ریزی، مدیریت، انرژی،

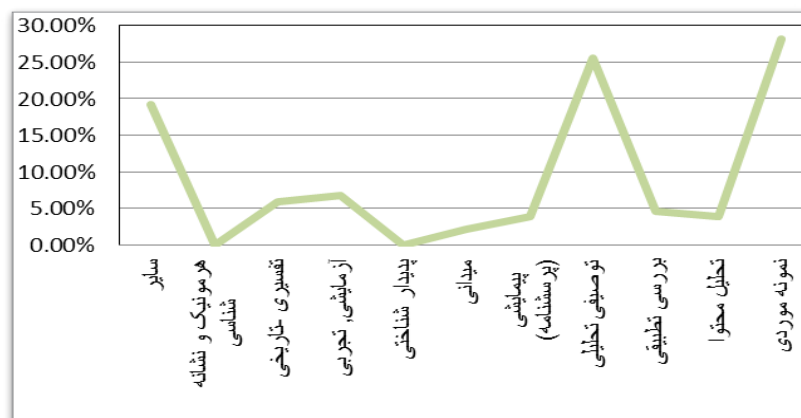
شکل ۱. تفکیک موضوع شناسی مقالات

این درحالی است که در دوران اخیر با تثبیت نقش کالبدی و اجتماعی فضاهای شهری بیشترین فعالیت‌ها و نظریه‌ها مبتنی بر ملاحظات زیست محیطی - پایداری و ایجاد امنیت و انسان مداری (تأکید بر ابعاد اجتماعی) در قلمروهای عمومی می‌باشد (کاشانی جو، ۱۳۸۹، ۱۰۵). همبستگی سازمان‌های اجتماع محل، اندازه سکونتگاه، حمایت‌های اشخاص سیاسی، مدت سکونت خانوارها در سکونتگاه‌ها ایجاد می‌شود. در واقع این نوع امنیت تصرف از طریق کنترل‌هایی که توسط ساکنین محله اعمال می‌شود، ایجاد می‌شود. این نوع از امنیت تصرف، حالت قانونی نداشته و با گذشت زمان در سکونت‌گاه‌های غیررسمی افزایش می‌یابد و با فراهم آمدن خدمات زیر ساختی و سرشماری‌های انجام شده و هرگونه سندی که وجود این گونه سکونت‌گاه‌ها را به رسمیت بشناسد قدرت می‌گیرد (همان، ۳).

روش‌های مورد استفاده

طبقه‌بندی روش‌های تحقیق در پژوهش‌های طراحی شهری عبارتند از: روش‌های هرمنوتیک- نشانه‌شناسی، تفسیری- تاریخی، تجربی- آزمایشی، پدیدار شناسی، میدانی، پیمایشی، توصیفی- تحلیلی، تطبیقی، تحلیل محتوا و نمونه موردی (گروتوایت، ۱۳۸۵: Wang & Vom Hofe, 2007). براساس شکل ۲، ۶٪ از مقالات تفسیری- تاریخی، ۶/۸٪ از مقالات تجربی-آزمایشی، ۲٪ از مقالات میدانی، ۳/۸٪ از مقالات پیمایشی، ۲۵/۵٪ از مقالات توصیفی-تحلیلی، ۴/۷٪ از مقالات تطبیقی، ۳/۴٪ از مقالات تحلیل محتوا و ۲۸٪ از مقالات نمونه موردی بوده‌اند. در بررسی کلی مقالات این نتیجه حاصل شد که بیشتر مقالات از روش‌های توصیفی- تحلیلی و نمونه موردی در تحقیق خود بهره

قشری»، «توسعه شهری»، «فضاوت در طراحی شهری و مسابقات»، «رابطه بین تئوری و عمل»، «بومی‌سازی و نگرش منطقه‌ای»، «رابطه طراحی شهری با آموزش»، «رابطه بخش خصوصی و دولتی»، «طراحی شهری و ارزش‌های زیبایی شناختی»، «باز آفرینی شهری»، «سیاست و طراحی شهری»، «هویت شهر»، «ضوابط و کدهای طراحی»، «راهبردها و دستورالعمل‌ها»، «بررسی بعد اجتماعی»، «توسعه تاریخی»، «مشارکت مردمی»، «ترم‌افزار و طراحی شهری»، «مسائل بوم‌شناختی و محیط‌زیستی»، «ریخت شناسی شهری»، «کهن الگوها (میراث فرهنگی)»، «مکان‌های عمومی و فضاهای شهری»، «مدیریت شهری»، «انرژی»، «طراحی شهری و اقتصاد»، «خرد اقلیم»، «رابطه طراحی شهری با دیگر رشته‌ها»، «موضوعات با محوریت آب و فاضلاب»، «بهداشت و و طراحی شهری سلامت»، «پیاده محوری»، «حمل و نقل»، «زمین‌های بازیافتی»، در بخش سایر نیز موضوعاتی با عناوین نقش‌های طراحی شهری، جهانی شدن، تحقق‌پذیری، اخلاق و ارزیابی‌های محیطی مطرح شده‌اند. مطابق شکل ۱، بیشترین سهم موضوعی مقالات به موضوع مسائل بوم‌شناختی و محیط‌زیستی با ۱۲/۴۵٪ و کمترین سهم به بومی‌سازی و نگرش منطقه‌ای با ۰/۴٪ اختصاص یافته است. ذکر ابعاد سبز در طراحی شهری توسط کلیف ماتین^۵ و تأکیدات جنبش‌هایی از قبیل شهرسازی سبز، طراحی شهری بوم شناختی^۶، طراحی شهری سبز، که به خوبی در اثر اخیر آقای محسن مصطفوی تحت عنوان «شهرسازی اکولوژیک»^(۲۰۱۰) مشاهده می‌شود، مهم‌ترین ملاحظات است که پیرامون این موضوع بروز یافته‌اند (Frey, 1999; Barton et al, 1995; Hough, 1984; Watson, 2003; Randall, 2002; Calthorpe, 1993; Bentley, 1990; Katz, 1994).

شکل ۲. تفکیک روش‌شناسی مقالات

جدول ۲. تفکیک روش‌شناسی مقالات منتشر شده بین‌المللی طراحی شهری (۲۰۰۵-۲۰۱۲)

موضوع مقاله	فراوانی	درصد	درصد معتبر فراوانی تجمعی
سایر	۴۵	۱۹/۱۵٪	۱۹/۱۵٪
هرمونیک و نشانه‌شناسی	۰	۰/۰۰٪	۱۹/۱۵٪
تفسیری - تاریخی	۱۴	۵/۹۶٪	۲۵/۱۱٪
آزمایشی - تجربی	۱۶	۶/۸۱٪	۳۱/۹۱٪
پدیدار شناختی	۰	۰/۰۰٪	۳۱/۹۱٪
میدانی	۵	۲/۱۳٪	۳۴/۰۴٪
پیمایشی	۹	۳/۸۳٪	۳۷/۰۴٪
توصیفی - تحلیلی	۶۰	۲۵/۵۳٪	۶۳/۴۰٪
بررسی تطبیقی	۱۱	۴/۶۸٪	۶۸/۰۹٪
تحلیل محتوا	۹	۳/۳۸٪	۷۱/۹۱٪
نمونه موردی	۶۶	۲۸/۰۹٪	۱۰۰/۰۰٪
کل	۲۴۱	۱۰۰	

نتیجه‌گیری

پایگاه اطلاعات مقالات بین‌المللی با نمایه *ISI* تحت عنوان SCOPUS به عنوان مشهورترین منبع اطلاعاتی واجد بیش از ۷۰٪ از مقالات منتشر شده طی سال‌های مختلف است. مرور یافته‌های این پژوهش پیرامون جستجوی مقالات با عنوان طراحی شهری طی بازه زمانی ۸ ساله (۲۰۱۲-۲۰۰۵) و با محوریت روش‌شناسی و موضوع‌شناسی مقالات چاپ شده، نشان دهنده نکات زیر می‌باشد:

- بررسی ۴۴ مجله تخصصی در حوزه‌های متنوع شهرسازی، معماری، طراحی، برنامه‌ریزی، مدیریت، انرژی، محیط زیست، کشاورزی، سلامت، جغرافیا، حمل و نقل و علوم کاربردی نشان از طیف وسیع و تنوع حوزه‌های دانشی و کاربردی در پرداختن به موضوعات طراحی شهری دارد. امروزه طراحی شهری در عرصه‌های بین‌المللی تبدیل به حرفه‌دانشی مستقل و نیز وابسته به تولیدات و دستاوردهای سایر رشته‌ها شده است.

در گروه موضوعات، ابعاد محیط‌زیستی و بوم‌شناختی در طراحی شهری با سهم موضوعی ۱۲/۴۵٪ طی سالیان اخیر از سهم قابل توجهی نسبت به سایر موضوعات برخوردار بوده‌اند. بررسی مفاهیم مطرح در این مقالات حاکی از آن است که رویکردهای نسبت به حفظ چرخه‌های

برده‌اند. این نتیجه نشان‌دهنده این است که پژوهشگران زیادی در راستای تقویت ارتباط میان حوزه‌های نظری و عملی طراحی شهری تلاش نموده و سعی دارند تا آخرین دستاوردها و یافته‌های عملی خود را با مخاطبان طراحی شهری در میان گذارند. روش‌های توصیفی - تحلیلی نیز از آنجا که با ماهیت کیفی رشته طراحی شهری سازگار است، جزء پرکاربردترین روش‌های تحقیق در میان مقالات شمرده می‌شود. در بین روش‌های تحقیق ۱۹٪ از مقالات نیز به روش‌های سایر از روش‌های نامبرده از قبیل: کاربرد نرم افزارهای مختلف به‌ویژه شبیه‌سازی و *GIS*، مردم‌نگاری و آینده‌پژوهی اشاره داشته‌اند. فراوانی، درصد و درصد معتبر این روش‌ها در جدول ۲ نیز آورده شده است.

در این میان بررسی مقالات بین‌المللی نشان می‌دهد که در بیش از ۹۰٪ از مقالات، روش‌شناسی به‌طور مشخص ذکر نشده است. نگارندگان با مطالعه متن مقاله و بررسی دقیق هر یک از مقالات به روش تحقیق پی برده‌اند. این مورد نشان از ضعف ساختاری بسیاری از مجلات و نویسندگان در عدم بیان روشن و مشخص روش تحقیق دارد و بیانگر لزوم توجه مسئولین علمی مجلات به امر روش‌شناسی مقالات است.

- ایران، ۶ (۴)، ۳-۳۳.
۲. بمانیان، محمدرضا؛ ابافت یگانه، منصور؛ و نادری، سید مجید. (۱۳۸۷). ارزیابی کمی و کیفی نشریه هنرهای زیبا طی دوره ۱۲ ساله. نشریه هنرهای زیبا، ۳۵، ۱۴۵-۱۳۵.
۳. رایف، دانیل؛ لیسسی، استفن؛ و جی فیکو، فریدریک. (۱۳۸۸). تحلیل پیام‌های رسانه‌ای؛ کاربرد تحلیل محتوای کمی در تحقیق. (مهدخت بروجردی علوی، مترجم). تهران: انتشارات سروش.
۴. رئیس، ایمان؛ و عبدالهادی، دانشپور. (۱۳۹۰). تحلیل محتوای نقدهای معماری نشریات معماری ایران از ۱۳۲۵ تا ۱۳۸۰ خورشیدی. هویت شهر، ۸، ۴۶-۳۹.
۵. ساروخانی، باقر. (۱۳۷۸). روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی، تهران: نشر سمت.
۶. شفیع زاده، حمید. (۱۳۸۸). تولید آسیب شناسی علم در ایران. روزنامه همشهری، شماره ۴۸۶۰، مورخ ۸۸/۳/۲۶.
۷. کاشانی جو، خشایار. (۱۳۸۹). بازساخت رویکردهای نظری به فضاهای عمومی شهری. هویت شهر، ۶، ۹۵-۱۰۶.
۸. گروت، لیندا؛ و وایت، دیوید. (۱۳۸۴). روش‌های تحقیق در معماری. (علیرضا عینی فر، مترجم). تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۹. معتمد نژاد، کاظم. (۱۳۵۶). روش تحقیق در محتوای مطبوعات. تهران: دانشکده علوم ارتباطات اجتماعی.
10. Antrop, M. (2001). The Language of Landscape Ecologists & Planners. A Comparative Content Analysis of Concepts Used in Landscape Ecology'. *Landscape & Urban Planning*, 55, 163-171.
11. Barton, H., Davies, G., & Guise, R. (1995). *Sustainable Settlements: A guide for planners, designers and developers*. Luton: Local Government Management Board.
12. Bently, I. (1990). Ecological urban design. *Architect journal*, 6(2), 12-19.
13. Calthrope, P. (1993). *Next American Metropolis*. New York: Princeton Architectural Press.
14. Frey, H. (1999). *Designing the City, towards a more sustainable urban form*. London: E & FN Spon.
15. Hough, M. (1984). *City Form and Natural Process*. New York: Routledge.
16. Katz, P. (1994). *The New Urbanism: Toward Architecture of Community*. New York: McGraw- Hill.

محیط‌زیستی، حفظ اکوسیستم‌های طبیعی و زنده، حفظ انرژی و ذخایر محیط‌زیستی و رابطه صحیح میان انسان با محیط پیرامونی جزء مهم‌ترین تأکیدات مورد نظر طراحان شهری بوده‌اند. هم‌سویی جریانات مؤثر در حوزه‌های محیط‌زیستی در عرصه بین‌المللی با انتشارات اخیر طراحان شهری نشان از توجه روزافزون این مقولات در سال‌های آتی دارد. در بعد روش شناسی، بیشتر مقالات با سهم ۲۸٪ از روش نمونه موردی در تحلیل شرایط و ارائه راهکارها بهره‌برده که جزء روش‌های کیفی در تحقیق است. مرور تجارب موجود با رویکردهای نظری متعدد در حوزه طراحی شهری به عنوان مهم‌ترین دست‌مایه امر پژوهش در ادبیات جهانی طی سالیان اخیر قلمداد شده است. طراحان شهری با ارائه نمونه تجارب عملی خویش، سعی در برقراری پیوندی شفاف و روشن میان حوزه‌های نظری و عملی داشته و با این نگاه به نظر می‌رسد کاربرد روش تحلیل نمونه موردی در سالیان آتی نیز ادامه داشته و بتواند تأثیرات عمیقی در فهم صحیح دانش عملی داشته باشد.

پی‌نوشت‌ها

۱. منظور از مجلات و مقالات بین‌المللی در این پژوهش، کلیه مقالاتی است که در پایگاه داده‌های SCOPUS و با نمایه ISI در بازه زمانی معین (۲۰۱۲-۲۰۰۵) میلادی به چاپ رسیده‌اند.

2. Thematic Content Analysis

۳. به دلیل گستردگی حجم مقالات چاپ شده در مجلات معماری و شهرسازی با نمایه معتبر بین‌المللی، این تحقیق به بررسی مقالات در بازه زمانی (۲۰۱۲-۲۰۰۵) میلادی که تصور روشنی از جدیدترین تحولات و رویکردهای نظری طراحی شهری در عرصه بین‌المللی ارائه می‌دهد، می‌پردازد. این بازه در مطالعات مشابه می‌تواند حوزه‌های وسیع‌تری را نیز با توجه به اهداف مورد نظر پژوهش دربرگیرد. تعیین بازه زمانی مورد مطالعه مبین دستاوردهای تولید شده در همان بازه بوده و صرفاً دستاوردهای آن دوره را معرفی می‌نماید. بنابراین شناخت و معرفت حاصله معطوف به مقالات همان دوره می‌باشد.

4. Multidisciplinary

5. Urban Design: Green Dimensions

6. Ecological Urban Design

7. Ecological Urbanism

فهرست مراجع

۱. ارشاد، فرهنگ؛ قاراخانی، معصومه؛ و میرزایی، سید آیت‌اله. (۱۳۸۴). تحلیل اسناد دآوری مقاله‌های مجله جامعه‌شناسی ایران. جامعه‌شناسی

17. Randall, T. (2002). *Sustainable Urban Design*. London: Spon Press.
18. Stemler, S. (2001). An overview of content analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 7(17), 137-146.
19. Wang, X., & VomHofe, R. (2007). *Research methods in urban and regional planning*. New York: Tsinghua University Press.
20. Watson, D. (2003). Sustainable Design, in: *Time-Saver Standards for Urban Design*. Watson, D., Plattus, A., Shibley, R. (eds.). New York: McGraw-Hill Companies.

Content Analysis of International Urban Design Papers between(2005-2012): Research Methods & Themes

Sina Razzaghi-asi*, Ph.D., Assistant Professor, Shahid Rajaei Teacher Training University, Tehran, Iran.

Nikoo Zibaei, M.A., Urban Design, Shahid Rajaei Teacher Training University, Tehran, Iran.

Zahra Rostami, M.A., Urban Design, Shahid Rajaei Teacher Training University, Tehran, Iran.

... Abstract

Much writing on changing trends in urban design scope is based on subjective interpretations of the discipline's scholarly output. Scientific and professional journals are assumed as ducts of scientific production and scientific communication and trying to play these two functions between scholars in different academic fields. Review of last century researches shows that efficient factors have had a general role in formation, emergence, growth and development of science with a particular role in knowledge of urban design in which we can consider the scientific journals. Scientific and professional journals are specialized publications which are published at regular intervals and play two-function of scientific production and scientific communication.

The place of publications in addition to the role of enormous scientific findings resource in which used by most professional staff members of the community, is another important source assessment, including the level of countries or areas of science degree in special and the ability to assess the extent of scientific research and higher education for young people. Research Journals of urban design (Journals indexed in Scopus Data Center) are scientific research journals approved by the Commission reviews of the countries.

The main goal of research is discovering the methodology and subject matters in the field of urban design which have been used mostly in papers. It also seeks to answer two main questions:

- How is the distribution of printed paper in terms of trends in realm of urban design issue?
- Which methods used in international urban design articles?

The methodology of this research is based on content analysis approach. Content analysis is a research method that uses a set of procedures to make valid inferences from the text. Change over time is likely to be observed if a sufficiently long time interval is chosen. In this study the content analysis was conducted for an 8yr period. The period of analysis was from 2005 to 2012 inclusive.

This study only analyzed papers that were identified as "articles" in the SCOPUS. Other types of papers such as "book reviews," "reviews," and "editorial materials" were all excluded from this study. From 1732 published articles in journals, 241 numbers of articles have had directly related to the term of urban design in their titles.

The results and findings show the quantitative and qualitative progress of the 2 parameters. The articles with the subjects of "ecological urban design" have the most used subjects in these articles with 12.5% percent. The topics of these papers include conservation of environmental cycles, preservation of natural ecosystems, energy saving and relationships between human and environment. According to this paper 33 themes of urban design explored in international papers. In most of the articles, the methodology is not mentioned and the most used research method of the articles is Case study method. Case study reviewing is a helpful method in urban design research. The second research method which mentioned in articles frequently is analytical-descriptive methods. This reality relates to the nature of urban design discipline and qualitative aspects of it.

... Keywords: Urban Design, Urban Design Themes, Research Method, Environmental Considerations, Case Study Method.

* Corresponding Author: Email: s.razzaghi@srttu.edu